

Klein gegn Austurríki

Dómur frá 3. mars 2011

Mál nr. 57028/00

1. gr. 1. viðauka. Friðhelgi eignaréttar

Greiðslur í lífeyrissjóð. Réttur til lífeyris. Lögmenn. Skylduaðild..

1. Málsatvik

Kærandi, Anton Klein, er austurískur ríkisborgari fæddur árið 1932 og starfaði áður sem lögmaður. Hann fékk lögmannsréttindi árið 1964 en missti þau í janúar 1996 samkvæmt ákvörðun Lögmannafélags Vínarborgar eftir að bú hans hafði verið tekið til gjaldprotameðferðar.

Í ágúst 1997 sótti kærandi um að fá greiddan ellilífeyri frá Lögmannafélaginu þar sem hann hafði starfað sem lögmaður frá 1964 til 1995. Félagið hafnaði umsókn hans í júní 1998. Ákvörðun um að hann ætti ekki rétt á lífeyri byggðist á að hann hafði misst lögmannsréttindi sín og hefði því ekki verið félagi í Lögmannafélaginu þegar hann varð 65 ára og komst á eftirlaunaaldur. Kærandi skaut málinu til stjórnsludómstóls sem staðfesti niðurstöðuna í júlí 1999. Þann 6. október sama ár hafnaði stjórnlagadómstóll landsins því að taka málið til meðferðar.

Eftirlaunalífeyriskerfi lögmanna í Austurríki er fjármagnað af skyldubundnum greiðslum sjóðsmeðlima til félaga lögmanna. Kerfið er að auki fjármagnað að hluta til af ríkinu sem greiðir árlega ákveðna fjárhæð sem dreifist milli svæðisbundinna lögmannafélaga. Þessar greiðslur af hálfu ríkisins koma til vegna lögfræðiaðstoðar sem lögmenn sinna og fá ekki greitt fyrir persónulega.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólum

Kæran

Kærandi taldi að með því að neita honum um greiðslu ellilífeyris eftir að hann hafi innt af hendi skyldubundnar greiðslur í lífeyrissjóð alla sína starfsævi sem lögmaður hafi verið brotið gegn eignarrétti hann sem verndaður væri af 1. gr. 1. viðauka við sáttmálann, bæði einni sér og með hliðsjón af 14. gr. sáttmálans.

Niðurstaða

Dómstóllinn leit svo á að aðild að lífeyrissjóði, sem byggði á skyldubundinni aðild manna sem tilheyrðu ákveðinni starfsgrein gæti skapað sér lögmatar væntingar til greiðslu lífeyris þegar eftirlaunaaldri væri náð og teldist því til eignarréttar sem nyti verndar 1. gr. 1. viðauka sáttmálans. Sú staðreynd að kærandi uppfyllti ekki þær kröfur sem Lögmannafélag Vínarborgar gerði til að réttur til lífeyrisgreiðslna yrði virkur þýddi ekki að hann nyti ekki ákveðins eignarréttar í skilningi ákvæðisins líkt og austurríska ríkið hafði haldið fram. Í ljósi þess að lögmannafélagið gegndi lögbundnu hlutverki voru yrði austurríska ríkið sótt til ábyrgðar fyrir ákvarðanir þess.

Neitun um að kærandi fengi greiddan ellilífeyri taldist því röskun á rétti hans til friðhelgi eignarréttar samkvæmt ákvæðinu. Ríki hefði ákveðið svigrúm til mats er það setti starfsleyfi lögmanna takmarkanir ef bú þeirri yrði tekið til gjaldprotaskipta. Í ljósi þess að markmið slíkra skilyrða lögmannsleyfis var ekki sú að refsa aðilum í sömu stöðu og kærandi voru engin lögmæt sjónarmið sem réttlættu algjöra sviptingu á rétti til ellilífeyrisgreiðslna.

Þar sem aðild að lífeyrisjóði Lögmannafélagsins var skyldubundinn var tilgangur sjóðsins augljóslega sá að tryggja lögmönnum lífeyrisgreiðslur, sambærilegar lífeyrisgreiðslum úr sjóðum hins opinberra, þegar þeir kæmust á eftirlaunaaldur. Að líkja ellilífeyriskerfi lögmanna við samning um slysatryggingu sem fallið hefði úr gildi, líkt og austurríska ríkið hafði gert, var að mati dómstólsins ekki raunhæf samlíking. Síðarnefnda tryggingin var til þess fallin að bæta upp tjón vegna einstaks atburðar á meðan ellilífeyriskerfið þjónaði þeim tilgangi að tryggja lífsviðurværi einstaklinga eftir að þeir hættu að geta séð fyrir sér sjálfir með vinnu sinni. Ekki væri hægt að ætlast til þess af lögmanni að hann greiddi aukalega í almannatryggingakerfið til að tryggja hag sinn ef svo ólíklega vildi til að hann missti lögmannsréttindin. Dómstóllinn leit að auki til þess að lífeyriskerfi lögmanna í Austurríki

hafði verið breytt árið 2003 á þann veg að lögmenn þurfa nú ekki lengur að vera á lista yfir starfandi lögmenn þegar þeir ná ellilaunaaldri til að eiga rétt á ellilífeyri úr sjóðnum. Að mati dómstólsins sýndu þessar breytingar að skilyrðið hafi ekki lengur verið talið viðeigandi.

Þegar um væri að ræða skyldubundin lífeyrisjóðakerfi yrði regluverkið að taka tillit til aðstæðna líkt og voru uppi í tilviki kæranda. Með því að svipta hann öllum lífeyrisréttindum sínum, eftir að hann hafði greitt inní lífeyriskerfið var ekki tekið nægjanlegt tillit til þeirra hagsmuna. Niðurstaða dómstólsins var því sú að brotið hefði verið gegn 1. gr. 1. viðauka sáttmálans

Í ljósi þessarar niðurstöðu taldi dómstóllinn óþarfi að athuga sérstaklega hvort brotið hefði verið gegn 14. gr. sáttmálans.

Dómstóllinn bauð kæranda og ríkisstjórn Austurríkis að leggja fram skriflegar athugasemdir, innan þriggja mánaða frá dagsetningu dómsins, áður en ákvörðun um bætur á grundvelli 41. gr. sáttmálans væri tekin.